

Gerrit Brand, *Speaking of a Fabulous Ghost, In Search of Theological Criteria, with Special Reference to the Debate on Salvation in African Christian Theology*, Serie 'Contributions to Philosophical Theology, Vol. 7, Peter Lang, Frankfurt New York, 2002.

Op dit proefschrift is de auteur in Utrecht (cum laude) gepromoveerd bij promotor Dr. V. Brümmer. Brand (1970) is geboren in Zuid-Afrika, 'born and bred in the Afrikaner tradition'. Tegelijk weet hij zich intens verbonden met zijn mede Zuid Afrikanen van Afrikaanse, Aziatische en gemengde afkomst. Deze complexe erfenis stempelt leven en denken van deze jonge godsdienstfilosoof en maakt het lezen van dit boek tot een spannende reis: dit is theologie die, oog in oog met het bewogen Zuid Afrikaanse verleden, een bijdrage wil leveren aan een nieuwe toekomst. De wetenschappelijke matrix van dit boek is enerzijds de Afrikaanse christelijke theologie, anderzijds de godsdienstwijsbegeerte (Utrecht). De doelstelling is een godsdienstwijsgerige evaluatie van de gebruikte criteria bij Afrikaanse christelijke theologen rond het thema '*salvation*.' De auteur stelt daarbij de vraag of de criteria van Afrikaanse auteurs anders zijn dan die van Westerse. Eerst wordt de verlossingsdiscussie ingedeeld aan de hand van drie vragen: verlossing *waarvan*, *door wie* en *hoe*? De antwoorden van Afrika zijn dan drie keer anders. Afrika kijkt anders aan tegen het kwaad (o.a.: plaats voor heksen, geesten, demonen), kijkt anders naar de bringers van verlossing (de 'ancestors' worden bijvoorbeeld vaak als 'agents of salvation' gezien), en Afrika heeft een andere context als het gaat om het 'hoe' (de offergedachte is ons moderne Europeanen vreemd, maar is in Afrika inheems!). Hoewel Brand bij deze beschrijving de evaluatie van criteria op het oog heeft, maakt dat de beschrijving niet minder informatief en spannend. In zijn eigen stellingname legt Brand het volle pond bij de continuïteit tussen de Afrikaanse religieuze tradities en het christelijk geloof. Hij kan dat doen vanuit het centrum van de incarnatie: het Woord riep al een naar haar verwijzende context op voordat het ooit gepredikt werd, en dat zien we ook in Afrika. Ik citeer: 'Christianity fulfils rather than replaces African Traditional Religion, also in the area of sacrifice' (192). Wat betreft het eigenlijke doel, de criteria, concludeert Brand dat er in de Afrikaanse context culturele (b.v. 'reconcile Christianity with African worldview'), contextuele (b.v. gericht op bevrijding van armen), en christelijke criteria (b.v. trouw aan de Schrift) fungeren. Hij betoogt dat de Westerse criteria 'roughly similar' zijn. Er is dus geen sprake van een eenzijdige 'rationaliteit' van de Westerse criteria tegenover de nadruk op b.v. sociologische relevantie in Afrika. 'It is only when one mistakes a modern European plausibility structure for universal reason that one fails to recognise references to the African context and culture for what they are: appeals to reason. And it is only when one mistakes the Western theological tradition for theology *simpliciter*, or a perennial theology, that one becomes suspicious of a contextualised understanding of the authority of Scripture and tradition.' De hoofdgedachte van Brand komt hier goed in tot uiting. Al lezende had ik één vraag: af en toe had ik het gevoel dat de schrijver de zelfstandige en cultuurkritische kracht van de theologische traditie sterker had kunnen laten uitkomen, en dan wel richting *beide* culturen, Afrika én het Westen. Een enkele stellingname was dan wellicht anders uitgevallen. Hoe dit ook zij, dit boek wil ik zeer aanbevelen. Ik heb veel geleerd van deze kennismaking met Afrika en het theologische debat. Proficiat.